

Rockere og bandemedlemmer i Danmark giver en lang række bud på psykologfaglige og socialfaglige svar på spørgsmålene om, hvorfor nogle unge mænd bliver fanget ind af rocker- og bandemiljøer, og om og i givet fald hvordan, der kan være en mulig vej ud igen, når man engang er blevet del af miljøet.

Forfatter Anja Leavens er cand.psych.aut. og certificeret mediator. Hun har mange års erfaring med kriminalpsykologi bl.a. fra Kriminalforsorgen og fra egen praksis. Hun superviserer fagfolk, der arbejder med rockere og bandemedlemmer, har rockere og bandemedlemmer i terapi og underviser på temadage og kursusforløb.

Forfatter Stine Lukowski er socialrådgiver, kandidat i socialt arbejde og har diplom i kriminologi fra Københavns Universitet. Hun har også mange års erfaring med ungdomskriminalitet samt proaktivt og reaktivt arbejde med rockere og bandemedlemmer. Desuden har hun stor erfaring inden for exitområdet og er modtager af Thrasher Award 2017, der uddeles af National Gang Crime Research Center.

Af forordet fremgår det, at de forskellige Rockerbander i Danmark som fx Bandidos, Hells Angels, Bullshit og Satudarah strukturmæssigt og som idealfortælling er skruet sammen på næsten samme måde. De vil gerne "fremmane en fortælling om, at netop deres gruppe værner om et helligt broderskab, loyalitet og nogle særligt maskuline dyder på trods af den store udskiftning i miljøet." (p.11) Strukturmæssigt var rockerbanderne oprindeligt motorcykelklubber opdelt i afdelinger organiseret under samme navn. Det var i starten et krav at eje en motorcykel, hvilket i dag ikke er et absolut krav. Rockerbander er stramt hierarkisk og militæragtigt organiseret, med et nedskrevet regelsæt og fast procedure for optagelse af nye medlemmer, via et hangaround system. Og der er ikke adgang for kvinder.

Det er en organisationstype, der er udpræget topstyret med en leder, ledelse, medlemmer, prospects og hangarounds. Der står bl.a. i bogen, at topstyringen og de kulturelle komponenter i Hells Angels kan sammenlignes med det der finder sted, når der åbnes en ny filial af en ny verdensomspændende butikskæde som 7-Eleven eller McDonald's, hvor der er helt klare regler for, hvor den enkelte afdeling må afvige i varesortiment, kundeservice og udseende. Medlemmer af banden skal gå i samme slags tøj, hvis de har en motorcykel er det af samme type, de skal opføre sig efter bandens regler i forhold til ære, respekt og broderskab, selv musiksmag kan være valgt af banden. Der dyrkes en voldsideologi og en frygtens logik, der er ret ens fra bande til bande, gående ud på en fortælling om at deres medlemmer ikke frygter samfundets straffe, og at de er lige så frie i fængslet som udenfor. I Hells Angels f.eks. modtager indsatte "brødre" regelmæssigt besøg og et fast pengebeløb månedligt. Endvidere betyder en fængselsdom anerkendelse og at rykke op i hierarkiet. Forestillingen om broderskab og ubetinget loyalitet indeholder altså et paradoks: Broderskab er ikke udtryk for individuel frihed, men det er udtryk for et "ja" til en behård lydighedskultur hvilene på et værdigrundlag af volds- og kriminalitetsforherligelse, men det er også en subkultur med et maskulint fællesskab, der giver identitet uden at kræve uddannelsesbeviser og arbejdsmarkedstilknytning.

Hvem kan så blive tiltrukket af det? Den kan drengene med et problematisk forhold til skolegang, der er udad reagerende, og som har en impulsstyret adfærd, og for hvem uddannelses- og jobmuligheder synes begrænsede, og de er ofte afhængige af hash og har familiære problemer og kommer fra resourcesvage hjem. I stedet for en kulturel kapital opbygger de en kriminel kapital med anerkendelse i bandemiljøet, og det er svært at forlade til fordel for et såkaldt "normalt liv" som lovydig borger, da disse tidligere medlemmer både vil mangle økonomisk, social og kulturel kapital. Tesen i forordet er, at bandekriminalitet og skyderier bør betragtes som toppen af isbjerget i forhold til unge, der ikke oplever sig anerkendt som værdige individer, der har svært ved at leve op til samfundets krav, og som ikke har tilstrækkeligt selvværd og forståelse til at kunne afkode, hvordan man skal agere inden for "normal"- samfundets forskellige arenaer.

Bogens overordnede formål er at give et psykologisk og socialfagligt blik på rocker- og bande miljøerne, og derigennem at give en forståelse af drivkræfterne i disse miljøer, og hvad der får den enkelte unge til at infiltrere heri. Målet med bogen er at give studerende og fagfolk og andre interesserede et fagligt afsæt til at arbejde i disse miljøer og række en hjælpende hånd ud til de rocker- og bandemedlemmer, der måtte ønske at komme ud igen til en "normal" tilværelse med et lovydigt værdisæt. I løbet af bogen udvikles en model over forandringszoner, der kan understøtte en sådan udvikling væk fra miljøet og ind i normalsamfundet.

Efter en indledning om rocker og bandemiljøet, følger i kap. 2 en egentlig introduktion til de to typer broderskaber, som er bundet til hver sin kontekst, og deres antal og udviklingstendens angives i tabeller. Medlem af rockernes broderskab bygger f.eks. på en "mentor"-ordning, hvor prospects arbejder for klubbens medlemmer og derigennem lærer regler, normer og værdier at kende, dvs. hvordan man gebærder sig i den kriminelle verden. Bandernes broderskab bygger i højere grad på at være en modkultur, hvor den vigtigste regel er loyalitet.

I 2017 var der sammenlagt 1260 rockere og bandemedlemmer i Danmark. Diverse statistik og tabeller præsenteres i forhold til medlemstal, kriminalitet og skudepisoder. Medlemstallet er faldende, med sårede efter knivoverfald og skudepisoder er stigende. Her bliver der givet et godt overblik over problemernes omfang.

Kapitel 3 handler om rockere og bandemedlemmers opvækstvilkår, og hvad der karakteriserer de to grupper hver især, og det er psykologisk set meget interessant. Den korte fortælling er, at det drejer sig om unge fra hjem med et højt kaosniveau, nedsat omsorg og ustabile opdragelsesstrategier, hvor regler skifter efter forældrenes dagsform og humor. Der kan også være tale om usynlige psykiske lidelser i familien eller hos den unge som f.eks. ADHD, stress og PTSD, og meget mangelfuld viden om psykiske lidelser. Rocker- og bandemiljøet kan tilbyde hurtig lindring på indre uro gennem stoffer, alkohol, voldsudøvelse, og kriminalitet, som kan give oplevelsen af her og nu at kunne magte noget i verden.

Kapitel 4 handler om normer, miljø og personlighed, og hvilke mandeideal, kropsidealer og tatoveringer, der er en tydelig del af rocker- og bandemiljøerne.

Kapitel 5 handler om hvilke diagnoser, der er hyppige i disse miljøer. Der er en gennemgang af ICD 10's F60 kategori med personlighedsforstyrrelser, samt ADHD og PTSD, afhængighed og misbrug. Autismespektret og angstdiagnoser hører ikke til i rocker- og bandemiljøet.

Kapitel 6 handler om tiltrækning og retfærdiggørelse og indeholder en del cases. Miljøet kan på kort sigt kompensere for nogle af de vilkår, som de unge mænd er vokset op under, og midlertidigt give dem den anerkendelse de mangler. Sykes og Matzas neutraliseringsteknikker gennemgås. Det er teknikker, der især handler om benægtning, og som hjælper til at flytte grænser for normalitet og understøtte rocker- og bandemiljøets værdisæt.

Kapitel 7 handler om konsekvenser på længere sigt af at leve i et rocker- eller bandemiljø. Her går rocker og bandelivet med dets pligter forud for familielivet. Familien kan dog nyde godt af de penge, der bliver tilvejebragt via kriminalitet. Men skriver forfatterne, der er ikke mange goder i bandelivet, hvis man ikke rangerer virkelig højt i hierarkiet. Bandelivet er bundet til et geografisk territorium, og det er svært for et medlem at forlade dette miljø, fordi det er meget flydende og planløst, når "et job" skal udføres, så man skal være let at få fat i. Og på den lange bane er skuffelsen ofte stor i forhold til oplevelsen af fællesskab, broderskab, følelsesmæssige bånd, ægte loyalitet og gensidigt ønske om at passe på hinanden. Tværtimod opleves der ofte interne stridigheder, magtkampe, og fragmenteringer, der viser miljøets mangeltilstande. Et interessant afsnit handler om at være pårørende til et bandemedlem.

Kapitlerne 8 og 9 handler om det offentlige Danmark og altså de offentlige myndigheder. F.eks. har rockere og bandemedlemmer en kæmpe modvilje mod at bruge e-Boks. Også forhold til skattemyndigheder og politi er anstrængt. Her handler det om for politiet at etablere et gensidigt kendskab til hinanden, med accept af parternes etablerede magtstruktur, og derfra at etablere et samarbejde fremfor et konfliktscenarie. Kriminalforsorgens tilsynsafdeling KIF beskrives, og en konklusion her er, at en grundlæggende forståelse af samfundet, det politiske system, skattesystemet og fællesskabstanken er en forandringsfaktor. Fængsling og fængselskultur beskrives fra almindelig afsoning og formelle og uformelle strukturer i fængslet til fremmedgørelse og problemer i forhold til normalitetsspejling.

Kapitel 10 handler om exit-programmer: kontrakt, forløb og myter og misforståelser i forhold til exit. BEAM-modellen præsenteres og anvendes på en lang række forskellige cases, hvor udfaldet er mere eller mindre succesfuldt.

Kapitel 11 handler om relations arbejdet og vigtigheden af den professionelle relation og altså vigtigheden for den professionelle medarbejder, i forhold til at være afklaret, og f.eks. ikke at være personlig sårbar, og at kunne passe på sig selv i relationen, når f.eks. tillid bliver brudt eller misbrugt. Men opbygning af tillid er helt central og nødvendigt, og nogle gange starter bandemedlemmet med at møde op med skudsikker vest og bodyguards. Og det hele tiden for den professionelle at skulle agere normalitetsspejl i forhold til grænseoverskridelser er udmattende. Målet er at få rockeren eller bandemedlemmet til at acceptere "det gode nok liv" i den normale hverdag, der jo økonomisk og spændingsmæssigt adskiller sig en del fra rocker- og bandemiljøets hverdag.

Kapitel 12 har titlen forandring og proces, og handler om normaliseringsprocesser, forandringszoner og en præsentation af de to forfatteres forandringszonemodel bestående af: økonomi, tankemønstre, handlemønstre, reaktionsmønstre, livsstil, socialt netværk, parforhold, adfærd, sprog, udseende, alarmberedskab og selvbillede.

Sidst i bogen inden en fyldig og god litteraturliste følger et afsnit med bilag, der især består af fakta oplysninger om forskellige rockergrupperinger og deres organisering, den store norske rockerkrig fra 1995 - 1997 samt en beskrivelse af forskellige banders etablering af netværk i Danmark.

Alt i alt er det en bog, der afspejler en dyb indsigt, erfaring og praksisviden i forhold til at arbejde med og forstå et miljø, der færreste af os kender til ud over dagspressens rapporteringer om diverse skyderier i især Københavnsområdet, Nørrebro og Nordvestegnen. Men her i bogen når vi helt ind i miljøets hverdagsliv, kultur, tænkning og medlemmernes psykosociale baggrund og opvækstvilkår. Og så også et par tabeller og noget statistik om udbredelse, udvikling og omfang. Det giver sammenlagt en dyb forståelse af, hvorfor unge mænd tiltrækkes af disse miljøer, og hvilke problemer det fører med sig for dem selv, for deres eventuelle familie og pårørende, for de fagprofessionelle behandlere og for samfundet.

Af Elsebeth Nielsen - Middelfart Gymnasium og HF